

NAAR TRANSPARANT OPENBAAR BESTUUR IN ARUBA

Aruba, 1 mei 2017

VOORWOORD

Dit rapport stelt de transparantie van het openbaar bestuur aan de orde. Wij hebben als Stichting te kampen met een voor de hand liggend probleem: Wie gebrek aan transparantie aan de orde wil stellen, beschikt per definitie over weinig feiten. Als er veel feiten beschikbaar waren, was het met de transparantie beter gesteld geweest, maar dat is helaas niet het geval.

In de jonge Arubaanse democratische rechtstaat staat transparantie nog maar in de kinderschoenen. Er valt dus een behoorlijke inhaalslag te plegen. Toch mag dit vooruitzicht niemand afschrikken: gebrek aan transparantie maakt het al te makkelijk dat er al dan niet op grote schaal manipulatie met informatie plaatsvindt. Daarmee kunnen regeringen die hun burgers bijvoorbeeld niet willen confronteren met 'de realiteit' een beeld scheppen dat hen in staat stelt een beleid te (blijven) voeren dat het Land uiteindelijk in grote(re) problemen stort.

Dit rapport beschrijft slechts een momentopname. Transparantie als zodanig in Aruba is nooit onderwerp van onderzoek geweest door de Hoge Colleges van Staat noch door andere nationale of internationale organisaties. Er staat dus nergens iets wezenlijks hierover beschreven. Toch is het voor velen zinvol een beeld te hebben van bijvoorbeeld welke belangrijke nationale data op regelmatige basis publiekelijk beschikbaar moeten worden gesteld.

Het ontbreken van documentatie over dit thema heeft tot gevolg dat dit rapport beknopt is en slechts oppervlakkig een klein aantal zaken belicht. Hopelijk leidt dit er toe dat er op korte termijn daadwerkelijk uitvoering wordt gegeven aan de verbetering van de transparantie door de Arubaanse overheid. Dat houdt onder meer ook in dat de reikwijdte van de geheimhoudings- en de aangifteplicht naar behoren wordt ingevuld.

Armand Hessels
Voorzitter Stichting Deugdelijk Bestuur Aruba

INHOUD

Voorwoord	2
Inhoud	3
Samenvatting	4
1- Noodzaak en nut van transparantie	5
2- De wettelijke inplanting van transparantie in Aruba	7
A- Bepaling in de Staatsregeling en Landsverordening Openbaarheid van Bestuur	7
B- Geheimhoudings- en aangifteplicht	8
C- De noodzaak van betrouwbare informatie: standaard statistische gegevens van de overheid die publiek moeten zijn	9
3- Stand van zaken m.b.t. transparantie binnen de Arubaanse democratische rechtsstaat	11
A- 4 recente voorbeelden	12
B- Het hedge-debacle van de WEB	13
C- Overheidsprojecten	14
D- Een vergeefs beroep op de LOB	14
E- Statistische informatie	15
F- Wet financiering politieke partijen	15
4- Conclusie	16

SAMENVATTING

Democratie houdt onder meer in dat burgers inbreng hebben in en op het landsbestuur. Om burgers hiertoe in staat te stellen moet er door de uitvoerende macht (het bestuur) sprake zijn van deugdelijke (volledige, juiste en tijdige) informatieverstrekking. Hiertoe is de overheid verplicht op basis van artikel V.19 van de Staatsregeling.

De Landsverordening Openbaarheid van bestuur (LOB) stelt dat de Minister uit eigen beweging en op een door hem te bepalen wijze, informatie over het beleid, de voorbereiding en de uitvoering daarvan inbegrepen, zodra dat in het belang is van een goed en democratisch bestuur, verstrekt. Daar wordt bij lange na niet altijd aan voldaan. Zo blijkt bij het zoeken naar documentatie als begrotingen en jaarverslagen op de website van de overheid dat deze vaak niet beschikbaar is.

Aangezien er geen documentatie bestaat over de mate van transparantie is in dit rapport een klein aantal zaken benoemd die recent de nodige aandacht in de Arubaanse gemeenschap hebben opgeëist. Informatie over de 'All-inclusive'-regeling, de initiatiefontwerplandsverordening over het geregistreerd partnerschap, de ontwerplandsverordeningen inzake de Begroting van het Land over 2017 en belangrijke informatie over de CITGO-deal met verstreckende gevolgen voor de Arubaanse samenleving werden veel te laat of helemaal niet publiekelijk beschikbaar gesteld. Hetzelfde geldt voor zinvolle informatie ten aanzien van het hedge-debacle van de WEB en overheidsprojecten ('Bo Aruba') die Aruba gigantisch veel geld hebben gekost of nog steeds kosten, maar waar helemaal geen inzicht bestaat in de rechtmatigheid en/of doelmatigheid van de uitgaven. En niet te vergeten: de klaarblijkelijke weigering van opeenvolgende regeringen om de Wet Financiering Politieke Partijen in te voeren. Hierdoor is er geen zicht op de financierders van de partijen die de samenstelling van de regering bepalen. Belangenverstremgeling en corruptie worden zo in de hand gewerkt.

Waar de regering haar plicht tot informatieverstrekking verzaakt, is de informatievoorziening via departementen nòg problematischer. Ambtenaren verschuilen zich te pas en te onpas achter hun geheimhoudingsplicht en komen hun aangifteplicht niet na. Dit maakt het mogelijk dat malversaties, zoals door de Algemene Rekenkamer reeds in de jaren '90 was vastgesteld, decennialang straffeloos kunnen doorgaan. Het wordt dan ook hoog tijd dat transparantie, de geheimhoudings- en aangifteplicht op zo kort mogelijke termijn nader worden geëxpliciteerd om misbruik zo mogelijk te voorkomen.

1- NOODZAAK EN NUT VAN TRANSPARANTIE

Met de ontwikkeling van de democratische rechtstaat groeide ook de behoefte van burgers tot inzicht in het overheidshandelen. De keuze van volksvertegenwoordigers en de vorming van een regering was nog geen reden om blindelings te vertrouwen op de goede wil van de gekozenen om op te komen voor 'het algemeen belang'. Door de politieke praktijk overal ter wereld werd in toenemende mate getwijfeld aan deze goede wil. Het werd steeds duidelijker dat er gegronde redenen zijn om de motieven en handelingen van bestuurders onder de loep te leggen. Vooral daar waar bestuurders wettelijk vastgestelde procedures en controlemogelijkheden trachtten te omzeilen was het noodzakelijk om, alleen al uit het oogpunt van het eigen belang van burgers en zeker van het algemeen belang, een nader 'oog in het zeil te houden'. Door de jaren heen werd het overal ter wereld steeds duidelijker dat naarmate er meer sprake was van transparantie en controle, de mogelijkheid voor corruptie door bestuurders steeds kleiner werd.

Het gaat echter niet alleen om het tegengaan van onrechtmatig handelen door bestuurders met kleine en grote financiële gevolgen. Door prestaties van publieke instellingen transparant te maken, kan de kwaliteit van publieke dienstverlening ook verbeterd worden. Voor de hele samenleving kan dit een grote meerwaarde opleveren. Transparantie als zodanig komt in de Arubaanse praktijk echter nog niet systematisch aan de orde. Het is daarom tijd voor een grotere bewustwording van de mogelijke betekenis die transparantie kan hebben voor een verbetering van de kwaliteit.

Dat transparantie zou moeten leiden tot een betere publieke dienstverlening is onder meer gebaseerd op het economische principe dat een meer transparante markt – meer informatie over prijzen en kwaliteit – consumenten in staat stelt om de optimale keuze te maken voor een product. Dit dwingt alle 'concurrenten' om zo goed mogelijk te presteren. Dit gold altijd al voor de commerciële sector.

In de jaren '90 heeft deze gedachte van transparantie in steeds meer landen ook zijn ingang gevonden in de publieke sector. Zo zijn op onderwijsgebied het percentage leerlingen dat hun schoolcarrière doorloopt en het gemiddelde eindexamencijfer belangrijke indicatoren voor de kwaliteit van onderwijs. Door deze gegevens per school te publiceren zouden prestaties verbeteren, omdat burgers iets te kiezen hebben, fouten gesignaleerd worden, en het handelen van professionals en organisaties gestuurd worden in de goede richting. Bovendien kan transparantie kwaliteit bevorderen omdat misstanden sneller worden gesignaleerd. Wanneer er bijvoorbeeld sprake is van een hoog percentage 'medische missers' in een ziekenhuis, wordt het management gedwongen om dit tegen te gaan.

Toch is er bij transparantie ook sprake van valkuilen. Het marktprincipe werkt om te beginnen alleen wanneer burgers informatie op juiste wijze verwerken, alle opties afwegen en een bewuste keus maken uit de verschillende mogelijkheden. Maar... lang niet alle mensen handelen objectief en velen verwerken alleen informatie die aansluit bij hun voorkeuren.

Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat transparantie door de media (selectief) gebruikt wordt om nieuws 'te maken'. Zo zijn de resultaten van de Onderwijsinspectie pas interessant wanneer er een lijst met 'zeer zwakke scholen' wordt gepubliceerd. Instellingen worden dan gemakkelijk aan de schandpaal genageld. Dat bevordert de kwaliteit van dienstverlening niet. Bovendien kan (selectieve!) transparantie leiden tot strategisch gedrag door professionals en organisaties. Er wordt alles aan gedaan om goed te scoren op kwaliteitsindicatoren. Wat niet gemeten wordt, wordt verwaarloosd. Zo kunnen ziekenhuizen cliënten of 'gemakkelijke' patiënten selecteren om het percentage sterfgevallen of wachtlijsten te verminderen.

In de publieke sector gaat het echter vaak om complexe informatie die voor veel mensen niet goed te verwerken is. Voor overheidsdiensten geldt daarnaast als beperkende factor dat burgers voor de openbare dienstverlening feitelijk geen keuze hebben. Zij moeten het doen met de diensten die er zijn. Hun enige mogelijkheid/recht is het kiezen van bestuurders. En daarbij speelt transparantie een grote rol omdat het immers duidelijk moet zijn hoe bestuurders zich gekweten hebben van hun taken.

Transparantie zonder meer om de kwaliteit van dienstverlening in de commerciële en publieke sector te verbeteren schiet dus mogelijk te kort. Transparantie moet betekenisvol zijn om een bijdrage te kunnen leveren aan kwaliteit. Het moet in staat stellen om te leren en herkenbaar zijn voor burgers en professionals. Cijfers alleen zeggen (zeker leken op dit gebied) dus onvoldoende en kunnen zelfs leiden tot misinformatie en/of misinterpretatie. Daarentegen kan betekenisvolle, herkenbare en lokale transparantie waaruit lering getrokken kan worden uiteindelijk wel zorgen voor betere prestaties.

Voor betekenisvolle transparantie die wel bijdraagt aan kwaliteit moet daarom rekening gehouden worden met een aantal uitgangspunten:

- Veel burgers zijn geen rationele kiezers maar 'gewoontedieren'. Zij passen hun gedrag dan ook in beperkte mate aan. Transparantie leidt dus niet altijd zonder meer tot gedragsverandering.
- Transparantie moet rekening houden met de lokale context en niet alleen maar gericht zijn op vergelijking op (inter)nationaal niveau. Er moet dus rekening worden gehouden met omstandigheden.
- Transparantie moet niet alleen bestaan uit cijfers en harde indicatoren, maar aangevuld worden met kwalitatieve informatie. Herkenning van de transparantie op de werkvloer is noodzakelijk.
- Transparantie moet niet worden gebruikt om controle uit te oefenen. Informatie over prestaties moet in overleg bespreekbaar gemaakt en geduid worden. Wanneer de organisaties en professionals het gevoel hebben deelgenoot te zijn van een evaluatieproces zal er minder snel strategisch gedrag vertoond worden. Er moet dus veeleer sprake zijn van 'in touch' in plaats van 'in control'.
- Organisaties moeten leren van transparantie. Het moet er niet om gaan 'om af te rekenen'¹.

Transparantie is echter niet alleen nuttig voor burgers om inzicht te krijgen in het doen en laten van het overheidshandelen. Ook voor de overheid zelf heeft dit positieve gevolgen: insinuaties, negatieve beweringen en suggesties in pers en rapporten van stichtingen kunnen met goede en feitelijke informatie worden tegengesproken. Daarnaast hoort het normaal te zijn dat de overheid rekenschap aflegt van haar daden en de gevolgen van het door haar gevoerde beleid. Dit leidt uiteindelijk tot meer vertrouwen in de gemeenschap hetgeen de basis is voor een positieve ontwikkeling.

Transparantie van overheidshandelen is dus om meerdere redenen belangrijk. Een overheid die niets te verbergen heeft is dan ook transparant met betrekking tot zijn doen en handelen. 'Selectieve transparantie' leidt vaak tot ongewenste effecten. Men moet er echter ook rekening mee houden dat lang niet altijd de beoogde doelstellingen van transparantie worden bereikt. Toch is het in Aruba in het kader van de ontwikkeling naar een volwassen democratische rechtstaat van belang dat de overheid er naar streeft om naar behoren inhoud te geven aan transparantie.

Ten slotte is het in dit kader van belang om te wijzen op de rol van de geheimhoudings- en aangifteplicht die voor ambtenaren gelden. Ambtenaren zouden een belangrijke functie kunnen vervullen voor de vergroting van de transparantie met betrekking tot het overheidshandelen. Zij moeten echter 'loyaliteit betrachten' jegens de beleidsbepalers en -uitvoerders. Dat kan leiden tot de nodige dilemma's, met name wanneer er sprake is van onrechtmatig handelen door bestuurders (hun bazen) die bijvoorbeeld negatieve financiële gevolgen met zich meebrengen voor de burgers (die hun salaris betalen). Aan wie moet men uiteindelijk 'loyaal' zijn en welke gevolgen brengt dit met zich mee? Dit dilemma speelt in veel landen, zowel in de commerciële als in de publieke sector. In de loop der jaren heeft dit hier en daar geleid tot zgn. klokkenluidersregelingen. Deze ontwikkeling bevindt zich echter nog in een beginfase.

¹ Info o.m. uit: Stephan Grimmelikhuijsen van Overheid 2.0: *'Alles moet transparant zijn, maar werkt dit wel?'*

2- DE WETTELIJKE INPLANTING VAN TRANSPARANTIE IN ARUBA

A- BEPALING IN DE STAATSREGELING EN LANDSVERORDENING OPENBAARHEID VAN BESTUUR

Democratie houdt onder meer in dat burgers inbreng hebben in en op het landsbestuur. Om burgers hiertoe in staat te stellen moet er door de uitvoerende macht (het bestuur) sprake zijn van deugdelijke (volledige, juiste en tijdige) informatieverstrekking. Hiertoe is de overheid verplicht op basis van artikel V.19 van de Staatsregeling.

Volgens dit artikel moet de overheid bij de uitvoering van haar taak openbaarheid betrachten voor zover dat niet strijdig is met het belang van het Land en dat van het Koninkrijk en voor zover gerechtvaardigde belangen van derden daardoor niet onevenredig worden geschaad. Bij landsverordening worden hierover nadere regels gesteld.

Openbaarheid van bestuur is een algemeen rechtsbeginsel. Daar vloeit uit voort dat de burger het recht heeft te weten welke informatie er bij de overheid berust. Openbaarmaking is een plicht van elk bestuursorgaan, het is het juridische uitgangspunt. Geheimhouding hoort altijd een - gemotiveerde - uitzondering te blijven. Persoonlijke beleidsopvattingen, privacygevoelige informatie zoals strafbladen en stukken die concurrentiegevoelige informatie van bedrijven bevatten, zijn uitgesloten van de mogelijkheid om ze met een beroep op de Landsverordening Openbaarheid van Bestuur (LOB) in te zien.

IV.4. Landsverordening Openbaarheid van bestuur (LOB) stelt in artikel 5 dat de Minister uit eigen beweging en op een door hem te bepalen wijze, informatie over het beleid, de voorbereiding en de uitvoering daarvan inbegrepen, zodra dat in het belang is van een goed en democratisch bestuur, verstrekt.

De artikelen 6 en 7 geven een overzicht van de adviezen die openbaar moeten worden gemaakt, zoals die van de Raad van Advies (RvA), de Algemene Rekenkamer (ARA) en andere ingestelde colleges van advies in zaken van wetgeving en bestuur. De minister van Justitie zorgt voor de openbaarmaking. Deze vindt o.m. plaats door het advies ter inzage te leggen in de Biblioteca Nacional en de Landscourant. Dit vindt echter niet/nauwelijks plaats.

Artikel 8 bepaalt dat het verstrekken van informatie achterwege blijft voor zover dit:

- a. de eenheid van de regering in gevaar zou kunnen brengen;
- b. de veiligheid van het Land zou kunnen schaden;
- c. informatie betreft, afkomstig van een bestuursorgaan van een ander land van het Koninkrijk, die in het desbetreffend land op grond van de aldaar geldende wettelijke regelingen niet zou worden verstrekt

Het verstrekken van informatie blijft ook achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen een van de volgende belangen:

- a. de economische of financiële belangen van het Land;
- b. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- c. het toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften;
- d. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- e. het belang dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
- f. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen, dan wel van derden.

Het is opvallend dat art. IV.4. LOB bepaalt dat de (betrokken) minister 'uit eigen beweging' zorg draagt voor de openbaarmaking maar dat geen sanctie is opgenomen als hieraan geen gevolg wordt gegeven.

Op 15 november 1999 trad de LOB officieel in werking (Afkondigingsblad van Aruba 1999 no. 57). De vraag is of er ooit onderzoek is gedaan naar het aantal burgers in Aruba dat tot nog toe een beroep op de LOB heeft gedaan en of daaruit rechtszaken zijn voortgevloeid alsmede tot welke uitspraken deze rechtszaken hebben geleid. Op p. 14 komt ter illustratie één geval naar voren waarbij een beroep is gedaan op de LOB.

B- GEHEIMHOUDINGS- EN AANGIFTEPLICHT

Indien de overheid niet tegemoet komt aan haar verplichtingen v.w.b. transparantie, dan zou het verstrekken van informatie door ambtenaren die rechtstreeks met die informatie omgaan, uitkomst kunnen bieden. Ook hier is de situatie echter problematisch. Achtereenvolgende kabinetten wijzen hun ambtenaren vanaf het begin van hun zittingsperiode op het belang van hun **geheimhoudingsplicht**.

Volgens artikel 62 van de Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht (LMA) is de ambtenaar verplicht tot geheimhouding van hetgeen hem in zijn ambt ter kennis is gekomen, voor zover die verplichting uit de aard der zaak volgt of hem uitdrukkelijk is opgelegd. Deze verplichting bestaat echter niet tegenover hen aan wie de ambtenaar (on)middellijk ondergeschikt is, noch in zover hij door een boven hem gestelde van de verplichting tot geheimhouding is ontheven.

Het lijkt er sterk op dat de geheimhoudingsplicht in de loop der jaren door veel ambtenaren en/of gelijkgestelden onder druk van regeringen tot kunst is verheven. Welke informatie dan ook wordt daarmee volledig afgeschermd. Daardoor wordt de meest banale informatie tot staatsveiligheid verheven, zelfs wanneer de mogelijkheid bestaat dat er zaken aan het licht komen die het daglicht niet kunnen verdragen.

Zodoende wordt de geheimhoudingsplicht 'onrechtmatig' gebruikt en zou er zelfs sprake kunnen zijn van 'geheimhoudingsmedeplichtigheid'. Daarmee doet men tekort aan de '**aangifteplicht**' zoals gesteld in artikel 200 van het Wetboek van Strafrecht. *Deze verplicht de ambtenaar onverwijld aangifte te doen van een misdrijf of vermoeden van een misdrijf waarvan hij kennis krijgt uit hoofde van diens werk. Het gaat daarbij onder meer om (vermoedens! ten aanzien van) omkoping, verduistering (van geld of stukken), ambtelijke valsheid in geschrifte en het (laten) doen van onrechtvaardige uitbetalingen. Ook wanneer er een bijzondere ambts- of zorgplicht wordt geschonden of misdrijven worden gepleegd met gebruikmaking van mogelijkheden die het ambt biedt (met name chantage in de vorm van dreiging om bepaalde bevoegdheden al dan niet uit te voeren), moet de ambtenaar aangifte doen. Hetzelfde geldt voor misdrijven waarbij een regeling of contract niet goed wordt nageleefd of daarvan onrechtmatig gebruik wordt gemaakt, terwijl de uitvoering van die regeling of dat contract tot de ambtstaak behoort.*

De ambtenaar die kennis draagt of vermoedens heeft van misdrijven zoals hierboven aangegeven moet dit direct ter kennis geven aan zijn diensthoofd c.q. directeur. Die stelt dan meteen het Openbaar Ministerie (OM) op de hoogte. Is het diensthoofd c.q. directeur zelf betrokken bij het misdrijf, dan meldt de betrokken ambtenaar het misdrijf zelf rechtstreeks bij het OM. Indien de ambtenaar diens aangifteplicht niet nakomt zal er sprake zijn van een strafbaar feit waarvoor hij strafrechtelijk vervolgd kan worden.

In de geschiedenis van Aruba is de aangifteplicht slechts zeer sporadisch nagekomen. De reden hiervan moet niet zozeer gezocht worden in de afwezigheid van mogelijk strafbare feiten binnen het overheidsapparaat. Veeleer zou er sprake kunnen zijn van een diepgeworteld wantrouwen ten aanzien van het OM, dat aangiften niet naar behoren worden uitgezocht en de informatie terecht kan komen bij degene die de misdrijven begaat. Dit zou zelfs kunnen leiden tot disciplinaire straffen tegen de betrokken 'klokkenluider' ('wegens het overtreden van diens geheimhoudingsplicht') indien het een meerdere betreft. De alom heersende 'cultuur van de angst' maakt een intensief gebruik van de aangifteplicht dan ook niet waarschijnlijk. Het uitbuiten van de ruime malversatiemogelijkheden die het deficiënte financieel beheer biedt², kon/kan daarom decennialang straffeloos doorgaan en leiden tot omvangrijke schadeposten voor het Land Aruba, getuige verschillende strafzaken tegen ambtenaren die voor miljoenen florin hadden gefraudeerd (zaken Landslaboratorium –alleen al Afl. 10 miljoen- en Directie Onderwijs).

Gezien het belang van zowel de geheimhoudings- als de aangifteplicht (zie p. 6) en de wijze waarop daar in de afgelopen decennia mee is omgegaan moeten deze op korte termijn nader geëxpliciteerd worden.

² ARA: Rapport inzake het onderzoek naar de jaarrekeningen van de Algemene Dienst van het Land Aruba over de dienstjaren 1997-2000, d.d. 28 december 2010, p. 39-40

C- DE NOODZAAK VAN BETROUWBARE INFORMATIE: STANDAARD STATISTISCHE GEGEVENS VAN DE OVERHEID DIE PUBLIEKELIJK BESCHIKBAAR MOETEN ZIJN

Op grond van internationale verdragen dient de overheid over tal van zaken statistische informatie te verzamelen en beschikbaar te maken voor beleidsvorming en publiek gebruik. Het gaat daarbij onder meer om:

A- Algemene Zaken

- Bevolking: aantal geregistreerde personen, naar geslacht, leeftijd, nationaliteit, etc.
- Aantal inschrijvingen/uitschrijvingen naar geslacht, leeftijd, nationaliteit, etc.
- Registratie huwelijke/echtscheidingen, geboorten/overlijden.

B- Onderwijs

- Voor alle onderwijssoorten: aantallen leerlingen/studenten en onderwijspersoneel per schooljaar per school;
- slagingspercentages per onderwijssoort;
- doorstroming van leerlingen binnen het systeem;
- gegevens bevindingen onderwijsinspectie;
- gegevens m.b.t. naleving leerplicht;
- gegevens m.b.t. verhouding aantal leerlingen per klas;
- overzicht kosten per onderwijssoort/per leerling.

C- Arbeid

- Arbeidsmarktgegevens: werkgelegenheid/werkloosheidscijfers (periodiek);
- gegevens bevindingen arbeidsinspectie: aantal overtredingen arbeidswetgeving; aantal sancties; soort sancties.
- Arbeidsbemiddeling: aantallen geregistreerde werklozen; aantal geplaatste personen, naar beroep en sector; aantal Cao's afgesloten;
- openbaar maken rapportage m.b.t. ILO-verdragen. Gegevens m.b.t. verzoeken tot ontslag (individueel/collectief);
- doorverwijzing naar kosteloze rechtsbijstand. Gegevens m.b.t. uitgifte van overwerkvergunningen.

D- Justitie

- rechtshandhaving m.b.t. aantallen/soort misdrijven en overtredingen;
- aantallen en soort dagvaardingen/ schikkingen naar type misdrijf/overtreding;
- omvang justitieel apparaat in relatie tot aantal behandelde gevallen van misdrijf/overtreding;
- aantal gedetineerden; gerelateerd aan omvang personeel Korrectie-instituut;
- gegevens m.b.t. illegaal verblijf, inclusief gegevens verwijdering/uitzetting vreemdelingen.

E- Gezondheidszorg

- gegevens m.b.t. voorkomende ziekten, besmettelijke en niet besmettelijke aandoeningen;
- gegevens m.b.t. doodsoorzaak;
- gegevens m.b.t. voorkomen overgewicht en obesitas naar leeftijd en geslacht;
- gegevens m.b.t. campagnes ter preventie van via muggen en andere insecten overdraagbare ziekten;
- gegevens m.b.t. aantallen medisch personeel in relatie tot bevolkingsaantal en geografische locatie;
- gegevens m.b.t. medische kosten naar soort en locatie;
- gegevens m.b.t. bejaardenzorg/verzorgingshuizen naar aantal/soort opvang, kosten, verhouding cliënten/personeel.

F- Economische Zaken

- gegevens m.b.t. vestiging bedrijven naar soort en geografische locatie;
- aantal wijzigingen en intrekkingen van vergunningen;
- beleidsrichtlijnen m.b.t. vestiging bedrijven;
- gegevens m.b.t. Prijzenverordening;
- gegevens m.b.t. inspectie bedrijven, aantal overtredingen en sancties, inclusief (tijdelijke) sluiting bedrijven.

G- Sociale Zaken

- aantal gevallen m.b.t. bijstandsuitkering, naar geslacht, burgerlijke staat, gezinssamenstelling;
- aantal sollicitatieplichtige uitkeringstrekkingen;
- voortgangsverslagen m.b.t. van wijziging in uitkeringssituatie (werk gevonden, uitkering stopgezet om uiteenlopende redenen);
- aantal gevallen m.b.t. noodhulp;
- gegevens m.b.t. kosteloze rechtsbijstand.

H- Transport

- wegvervoer: aantallen voertuigen naar soort en categorie;
- aantal vergunningen per categorie (taxi, bussen, etc.);
- aantal intrekkingen van vergunningen;
- aantal overtredingen naar categorie, aantal sancties per categorie.

I- Luchtvervoer

- aantal geregistreerde toestellen, uitgegeven vergunningen per categorie; overtredingen en sancties per categorie; aantal intrekkingen per categorie.

J- Openbare Werken

- aantal verzoeken en uitgegeven bouwvergunningen, per categorie. Gegevens m.b.t. onderhoud/nieuwe aanleg wegen; idem riolering en overige infrastructuur.

K- Infrastructuur & Planning

- gegevens m.b.t. uitgifte domeingronden, per soort en aantal en geografische locatie.

L- Toerisme

- gegevens m.b.t. aantallen en land van herkomst van toeristen;
- soort accommodatie;
- inkomenscategorieën;
- duur verblijf;
- uitgavenpatroon en niveau, etc.

M- Financiën

- gegevens m.b.t. inkomsten en uitgaven van het Land volgens internationale standaarden

N- Transparantie

- gegevens m.b.t. overheidsinstellingen en bedrijven: publicatie jaarrekeningen overheidsNV's en andere instellingen

3- STAND VAN ZAKEN M.B.T. TRANSPARANTIE BINNEN DE ARUBAANSE DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT

In de Arubaanse praktijk worden de wettelijke voorschriften en procedures ex artikelen 5, 6 en 7 LOB niet/onvoldoende nageleefd. De openbaarmaking van beleidsvoornemens en –beslissingen wordt (vaak) niet aangekondigd in de Landscourant van Aruba en de voorgeschreven documenten worden niet/onvoldoende op de in LOB gestelde momenten ter inzage gelegd bij de Biblioteca Nacional waar afschriften ervan kunnen worden gemaakt door belanghebbenden.

Evenmin worden de openbaarmakingsvoorschriften op basis van de LOB ondersteund door een publicatieplicht door onafhankelijke organen als de Raad van Advies en de Centrale Bank die in dit opzicht een waarborgfunctie uitoefenen. Als de betrokken minister niet uit eigen beweging de voorgeschreven documenten openbaar maakt, dan kan hij daartoe niet gedwongen worden tenzij een belanghebbende een informatieverzoek indient en nul op het rekest krijgt. Deze belanghebbende kan vervolgens een gang naar de rechter maken op basis van een (afwijzende) beschikking (betreffende een verzoek tot openbaarmaking) van het betrokken bestuursorgaan. Deze gang van de rechter is mogelijk op grond van de Landsverordening Administratieve Rechtspraak (AB 1993, 45 zoals gewijzigd bij AB 2003, 32) bij de bestuursrechter.

De vraag is hoe een willekeurige burger op de hoogte kan komen van het bestaan van bepaalde documenten waarna hij een verzoek tot informatieverstrekking (openbaarmaking) kan indienen als de betrokken minister nalaat uit eigen beweging informatie te verstrekken over het beleid, de voorbereiding en de uitvoering daaronder begrepen, zodra dat in het belang is van een goed democratisch bestuur.

Aangezien de met waarborgfuncties belaste organen geen publicatieplicht hebben kunnen belangrijke documenten onder de radar blijven. In Nederland is het sinds 1980 wettelijk voorgeschreven dat de Raad van State alle adviezen met betrekking tot wetsontwerpen, algemene maatregelen van bestuur en eventuele andere Koninklijke besluiten systematisch publiceert. Openbaarmaking blijft alleen achterwege in verband met één van de weigeringsgronden van artikel 10 Wet Openbaarheid van Bestuur of als het een zogenaamd blanco advies betreft. In Aruba bestaat voor de Raad van Advies (RvA) een dergelijke publicatieplicht niet.

Hoe staat het met de beschikbaarheid van informatie met betrekking tot de begrotingen van het Land en de uitvoering hiervan? Wat de begrotingen betreft zijn de adviezen hieromtrent te vinden op de website van de **RvA**. Deze gaan echter een beperkt aantal jaren terug (tot en met 2008). Tot 2015 stonden alle adviezen op ontwerp-landsverordeningen en Landsbesluiten houdende algemene maatregelen op de website. Na de ‘vernieuwing’ in 2016 staan niet meer alle adviezen op de site. Afwisselend staat er slechts een vermelding dat het ontwerp is aangeboden en op een bepaalde dag is uitgekomen, andere bevatten slechts een samenvatting en andere zijn zoals het hoort.

De ontwerp-landsverordeningen tot vaststelling van de begrotingen van het Land 2007-2016 of tot wijziging ervan inclusief de memorie van toelichting staan op de **website van de Staten**.

De goedgekeurde landsverordeningen worden opgenomen op de **website van de overheid**. Jaarverslagen van het Land Aruba stonden daar vóór het aantreden van kabinet Mike Eman op. Deze komen thans (november 2016-april 2017) niet meer hierop voor. Het jaarverslag van het Land over 2012 is via de website van de toenmalige minister van Financiën openbaar gemaakt, maar niet op de overheidswebsite. Een overheidsdocument op een persoonlijke website van een minister, hoe goed ook bedoeld, strookt niet met de hiervoor vermelde voorgeschreven procedures op basis van de LOB. Blijkbaar is het jaarverslag van het Land over 2013 is gedeponereerd bij de Directie Juridische en Algemene Zaken.

De Algemene Rekenkamer (**ARA**) publiceert elk jaar haar rapport met betrekking tot het onderzoek naar de jaarrekening van het Land maar deze bevatten de laatste jaren met uitzondering van 2011 niet meer de jaarrekeningcijfers van het desbetreffende jaar.

A- VIER RECENTE VOORBEELDEN

De CAft-rapportages lichten een deel van de sluier op maar aan de bevolking worden de basisgegevens over de uitvoering van de begroting, ten grondslag liggende aan deze rapportages, onthouden waardoor eigen oordeelsvorming over de werkelijke financiële situatie van het Land niet of nauwelijks mogelijk is.

Gezien tegen de achtergrond van de LOB zijn recent bij wijze van voorbeeld vier ontwerplandsverordeningen niet ter inzage gelegd zoals het hoort. Deze ontwerplandsverordeningen betroffen de initiatiefontwerplandsverordening inzake de 'All-inclusive-regeling, het 'Geregistreerd Partnerschap, de begroting van het land over 2017 en die inzake CITGO.

Tot oktober 2014 konden de ontwerplandsverordeningen via de website van de Staten van Aruba worden verkregen vóór de behandeling ervan in de openbare vergadering. Met de hiervoor genoemde ontwerplandsverordeningen is dat niet gebeurd. Illustratief voor de gang van zaken bij de '**All-inclusive-regeling**' was dat de betrokken minister zich bij zijn beleid voor nieuwe all-inclusive bepalingen voor hotels naar eigen zeggen voor een belangrijk deel baseerde op de uitkomsten van een onderzoeksrapport. Hij weigerde echter pertinent de Staten en de belangenorganisatie AHATA inzage in dit rapport te geven ondanks herhaalde oproepen hiertoe. Voor de meerderheid van de Staten bleek het gebrek aan informatie echter geen enkel obstakel om de nieuwe wetgeving goed te keuren.

De initiatiefontwerplandsverordening inzake **Geregistreerd Partnerschap** werd pas ná de behandeling in de openbare vergadering van de Staten publiekelijk beschikbaar gesteld. Naar achteraf blijkt ontbreekt er een (ex artikel 16 lid 1 sub a Landsverordening RvA) wettelijk verplicht voorgeschreven advies van de RvA. De totstandkoming van deze ontwerplandsverordening is dus onrechtmatig. De Staten hebben hiervan geen punt gemaakt en goedkeuring hieraan verleend. Deze goedgekeurde landsverordening is vervolgens bekrachtigd.

De **ontwerplandsverordeningen inzake de Begroting van het Land over 2017** waren ondanks het feit dat zij in december 2016 reeds waren goedgekeurd in de openbare vergadering van de Staten, begin 2017 nog altijd niet beschikbaar op de website van de Staten. De onderliggende stukken behorende bij ontwerplandsverordeningen inzake **CITGO** waren zelfs voor de Statenleden alleen onder het toezicht oog van door de regering afgevaardigde coördinatoren in te zien terwijl zij geen afschriften ervan mochten maken. Als reden voor deze beperkingen gaf de regering op haar plicht tot geheimhouding van zogenaamde bedrijfsgegevens. Het komt er hierdoor op neer dat de statenleden zelf als makke lammetjes genoeg namen met de gebrekkige informatievoorziening door het bestuur.

Als al voor statenleden zoveel beperkingen worden opgelegd moeten gewone burgers er kennelijk genoeg mee nemen dat, zelfs wanneer daar zware –bijv. financiële- consequenties aan verbonden zijn, zij geen/niet tijdig inzage krijgen in de behandelde ontwerplandsverordeningen. Hetzelfde geldt voor onderzoeksrapporten die met gemeenschapsgeld zijn betaald, geen inbreuk maken op de 'geheimhoudingsbepalingen' en toch niet toegankelijk zijn voor burgers.

Het gaat hierbij echter niet alleen om de noodzaak van transparantie 'an sich', maar evenzeer om (zeer) hoge schadeposten als gevolg van slechte overheidsbeslissingen zo veel mogelijk te (helpen) voorkomen. Zo bleek na ondertekening van de CITGO-deal, die werd beklonken door een betrekkelijk onervaren groep Arubaanse onderhandelaars, dat het Land Aruba minimaal garant staat voor het bedrag van US\$ 350 miljoen (omstreeks Afl. 600 miljoen). Hoe in de huidige financiële omstandigheden dekking daarvoor te vinden is, wordt door de regering niet aangegeven. Dit is echter niet de enige deal die op grond van 'geheime onderhandelingen' grote schadelijke gevolgen voor Aruba met zich mee (zouden kunnen) brengen.

B- HET HEDGE-DEBACLE VAN DE WEB (WATER- EN ENERGIE BEDRIJF)

Vanaf de laatste maanden van 2014 daalde de prijs van olie dramatisch. Waar in juni nog US\$ 93,10 werd betaald (volgens het zgn. Platts gemiddelde per vat olie), bedroeg dat in december nog amper de helft: US\$ 48,88³. De prijs zakte daarna zelfs tot omstreeks US\$ 30,-. Overal ter wereld zakten de prijzen voor benzine en elektriciteit (waar die via de verbranding van stookolie verkregen werd), behalve...in Aruba.

Tot 2009 maakte de WEB gebruik van een 'hedge-strategie' om de risico's van al te grote prijschommelingen in de olieprijs af te dekken. Daardoor kon de elektriciteitsprijs in Aruba redelijk stabiel worden gehouden. Er werd daarbij voorzichtig 'gehedged': slechts 30% van het benodigde volume aan stookolie werd vastgelegd gedurende maximaal 3 maanden. Wegens niet al te beste ervaringen werd in 2009 besloten het hedgen stop te zetten⁴.

Bij hedgen voor brandstof gaat het er om het financieel risico van (grote) schommelingen in de brandstofprijzen af te dekken door het kopen van termijncontracten in de benodigde brandstof.

Het nieuwe management besloot in 2012 om het hedgen opnieuw toe te passen. Dit keer echter onder heel andere principes. Nu werd besloten om 90-95% van het totaal (omstreeks 3000 vaten per dag) te hedgen over een veel langere periode (1-3 jaar). Daarmee werd beoogd de elektriciteitsprijs over een veel langere periode stabiel te houden. Daarbij was de WEB er zich van bewust dat hedging op zichzelf de nodige risico's inhield⁵.

Ondanks deze risico's en ofschoon noch het 4-koppige zgn. 'hedge-team', noch de betrokken leden van het managementteam enige ervaring hadden op het gebied van hedging, werden voor enorme bedragen gedurende lange looptijden hedgecontracten afgesloten⁶. Ook de Raad van Commissarissen, die immers gezien de omvang van de overeenkomsten daar uiteindelijk haar goedkeuring aan moest verlenen, beschikte over geen/weinig kennis van zaken ten aanzien van het hedgen op dit gebied.

Uiteindelijk bleek dat de olieprijs niet alleen aanzienlijk was gekelderde, maar ook dat dit langere tijd zou duren. Na een dieptepunt van omstreeks US\$ 30,-, steeg de prijs na vele maanden tot omstreeks US\$ 50,-. De WEB had zich echter vastgelegd voor een prijs van omstreeks US\$ 90,- voor ruim 3 jaar. Indien we er in een vereenvoudigde berekening van uitgaan dat de WEB dagelijks US\$ 40,- teveel betaalt per vat, dan betekent dat voor 3000 vaten dagelijks US\$ 120.000,- te veel. Per jaar gaat het dan om US\$ 43,8 miljoen hetgeen in 3 jaar een (minimale!) 'schadepost' oplevert van ruim US\$ 130 miljoen oftewel Afl. 235 miljoen. De gemeenschap betaalt hiervoor middels hogere elektriciteitsprijzen dan noodzakelijk is.

Vanzelfsprekend leidde dit tot de nodige vragen en verontwaardiging in de gemeenschap. Wie was uiteindelijk verantwoordelijk voor de totale koerswijziging van de WEB op het gebied van hedging en wat was de rol van de overheid als grootaandeelhouder hier in? Uiteindelijk werd besloten een onderzoek naar de gang van zaken uit te laten voeren door het accountantskantoor PWC. Die beperkte zich alleen maar tot een 'feitenonderzoek' waarbij de 'bijdrage' van de betrokken banken Macquarie en Citibank, alsmede de adviesinstantie Kase & Company buiten beschouwing werd gelaten. Ook de financiële gevolgen voor de WEB vormde geen deel van het onderzoek⁷. Typisch was dat de eventuele rol van de overheid, als grootaandeelhouder eveneens (volgens opdracht!) en de rol van de directe aandeelhouder van WEB Aruba N.V., te weten Utilities Aruba N.V., buiten het onderzoek werden gehouden. Dit maakt het volstrekt onmogelijk na te gaan waar uiteindelijk de verantwoordelijkheid ligt voor de zware verliezen die het Land Aruba de laatste 3 jaar alleen al op dit gebied geleden heeft. Het ongetwijfeld kostbare rapport had geen enkele meerwaarde voor de discussie over dit thema en was dus feitelijk zinloos.

³ Rapport PWC: Hedging activities of Water- en Energiebedrijf Aruba NV, d.d. 13-02-2015, p. 24

⁴ Idem, p. 4

⁵ Idem, p. 4, 5

⁶ Idem, p.12

⁷ Rapport PWC: Hedging activities of Water- en Energiebedrijf Aruba NV, d.d. 13-02-2015, p. 2

C- OVERHEIDSPROJECTEN

Vanaf de jaarrekening 2005-2007 was de weergave van de situatie van het financieel beheer van de overheid(sdiensten) feitelijk afwezig. De nadruk lag op de inhaalslag met betrekking tot de achterstand in jaarrekeningen⁸. Tot en met 1 mei 2017 is er nooit meer publiekelijk verslag gedaan van de gang van zaken in zgn. overheidsprojecten(!). Dit is bijzonder vreemd omdat vanaf 2009 door de regering Mike Eman-1 op grote schaal (dure) projecten werden geëntameerd onder de naam 'Bo Aruba', zgn. om de economie van Aruba aan te zwengelen. Hoewel in amper 4 jaar tijd (2009-2013) de daarvóór in 23 jaar opgebouwde schuld werd verdubbeld (van omstreeks Afl. 2 miljard naar bijna Afl. 4 miljard!), heeft de Arubaanse gemeenschap geen inzicht hoe al dat geld concreet is besteed. Gezien de ervaringen in het verleden (2001) met dezelfde (regerings)partij waarbij corruptie werd bewezen in haar laatste grote project Fondo Desaroyo Nobo San Nicolaas (FDNSN), is het maar de vraag of de regering in deze periode naar behoren heeft voldaan aan de eisen van rechtmatigheid en doelmatigheid van haar uitgaven. Hier kan alleen de ARA, in samenwerking met de Centrale Accountantsdienst (CAD), uitsluitsel over geven. Zeker in het licht van de komende verkiezingen in september 2017 is het voor de regering van groot belang vooraf rekenschap af te leggen van de enorme hoeveelheden uitgegeven gelden. De gemeenschap kan zodoende nagaan of de regering niet wederom misbruik heeft gemaakt van het in haar gestelde vertrouwen.

Het voorstaande geldt niet alleen voor projecten die onder de overheidsbegroting vallen, maar ook voor de zgn. 'off-balance' projecten zoals de omvangrijke uitbreiding van het ziekenhuis waarbij geweigerd werd tegemoet te komen aan de vraag van de oppositie voor meer openheid in de gang van zaken. Ook de merkwaardige ontwikkelingen in zowel het Green Corridor Project waarbij het project blijkt te worden 'verhandeld' vereisen meer inzicht voor diegenen die uiteindelijk de prijs betalen. Hetzelfde geldt voor de CITGO waar allerlei toezeggingen steeds weer niet blijken te kloppen en er zonder enige inspraak van de gemeenschap een omvangrijke garantstelling (van minimaal Afl. 600 miljoen) op het hoofd van de Arubaanse belastingbetalers is geplaatst.

Tenslotte wordt het hoog tijd dat de jaarrekeningen van alle landsbedrijven, overheidsNV's (als de Setar, Elmar en Utilities) en begrotingsfondsen in navolging van de WEB verplicht publiekelijk beschikbaar worden gesteld. Hetzelfde geldt voor overheidsstichtingen als de ATA, waarin openbare fondsen worden gestort zonder dat hierover jaarlijks een financiële verantwoording wordt afgelegd aan de Staten en de gemeenschap.

D- EEN VERGEEFS BEROEP OP DE LOB

Het enige geval dat de afgelopen 17 jaar enige bekendheid genoot betrof het verzoek van de Kamer van Koophandel (KvK) in 2001 aan de (AVP-)Minister van Economische Zaken voor informatie omtrent de mogelijke komst van K-Mart in Aruba. Hoewel er een beroep werd gedaan op de LOB leidde dat de daaropvolgende 6 jaar (!) niet tot enige informatieverstrekking, ook niet door de inmiddels van politieke kleur veranderde (MEP-)regering. Toen de KvK uiteindelijk een rechtszaak aanspande om inzage in de beschikbare informatie af te dwingen, kende de rechter haar die toe onder druk van een dwangsom. Aangezien de regering nog steeds niet over de brug kwam met de informatie, legde de KvK beslag op de aandelen van de Aruba Airport Authority (AAA), die eigendom zijn van het Land Aruba. Dit leidde tot de nodige extra conflicten. Uiteindelijk liet de KvK de zaak liggen. De informatie werd nooit verstrekt...

De vraag is waarom de Arubaanse regering er zo op gebrand was dit soort belangrijke informatie uit het gezichtsveld van een belangrijke sociale partner te houden.

⁸ ARA: Rapport inzake het onderzoek naar de jaarrekeningen van de Algemene Dienst van het Land Aruba over de dienstjaren 2005-2007, d.d. 6 juli 2012, p. 7

E- STATISTISCHE INFORMATIE

Reeds vanaf de eerste regeringsperiode van het kabinet Mike Eman ontstonden de nodige twijfels omtrent de betrouwbaarheid van gebruikte cijfers bij de presentatie van 'de positieve resultaten van regeringsbeleid'. Dit gold onder meer op het gebied van toerisme. Dit leidde in de gemeenschap meermalen tot verhitte discussies. Grote verschillen deden zich daarnaast voor bij de vooruitzichten van de economische groei zoals werd gehanteerd bij begrotingen. De 'overheidsprognose' was stevast ruim hoger dan die van de Centrale Bank (CBA) met soms (2012) wel verschillen van omstreeks 10%-punten!⁹ Hierdoor werd al dan niet bewust een rooskleuriger beeld voorgespiegeld dan de realiteit waar kon maken. Er zou dan zelfs sprake kunnen zijn van (bewuste) misleiding. Maar ook belangrijke statistische informatie op het gebied van criminaliteit, onderwijs, enz. ontbrak/ontbreekt gewoon.

Aruba heeft lang beschikt over een gerespecteerd Centraal Bureau van de Statistiek (CBS) dat zich zo veel mogelijk schikte naar de richtlijnen van de 'Guidelines for National Statistics Offices' van de VN. De belangrijkste richtlijn hierin wijst op de noodzaak om de werkzaamheden 'onafhankelijk van de politiek te verrichten'. Het gevaar bestaat anders dat informatie achter wordt gehouden omdat die 'politiek niet opportuun' zijn.

Toch is het twijfelachtig of die noodzakelijke onafhankelijkheid van het CBS momenteel bestaat. Ofschoon het CBS jaarlijks een groot aantal vaste onderzoeken moet uitvoeren die omstreeks Afl. 500.000,- vereisen, varieerde het onderzoeksbudget jaarlijks. De daling tot Afl. 40.000,- maakte uiteindelijk zinvol werken onmogelijk. De vervanging van de voormalige directeur door een adviseur van de voormalige minister van economische zaken leidde vervolgens al gauw tot een sterke verhoging van het onderzoeksbudget. Het is echter de vraag of er tegemoet wordt gekomen aan de noodzaak van een onafhankelijke publicatie van cijfers die een weergave moeten bieden van de overheidsprestaties. De achterstand in de publicatie van informatie doet het ergste vrezen.

Voor Aruba zou dit een groot probleem kunnen betekenen. Deugdelijk beleid is namelijk onmogelijk zolang er geen (betrouwbare) cijfers voorhanden zijn om een situatie te beschrijven en naderhand te evalueren nadat er 'beleid' is gevoerd: meten = weten! Zolang dat niet plaatsvindt, is elk beleid giswerk en is het ook onmogelijk na te gaan of, en zo ja in welke mate, eventuele verbeteringen hebben plaatsgevonden. De overheid snijdt zich dus zelf in de vingers in het geval zij statistisch onderzoek niet naar behoren uitvoert of zelfs achterwege laat.

F- WET FINANCIERING POLITIEKE PARTIJEN

Aruba is het enige land in het Koninkrijk waar de wet financiering politieke partijen, ondanks regelmatige toezeggingen en beloften van de twee grote politieke partijen, niet door de overheid is doorgevoerd. Daardoor is het volledig ondoorzichtig hoeveel fondsen de politieke partijen die afwisselend de regering vormen, voor hun politieke campagne ontvangen, wie de 'sponsors' zijn en hoe groot hun bijdrage is. Campagnebijdragen worden slechts zelden rechtstreeks aan de politieke partijen en individuele politici gedoneerd, maar bereiken die veeleer middels stichtingen die in het algemeen geen openheid van zaken geven in hun administratie. De klaarblijkelijke weigering van de politieke partijen om via de regering en de Staten de wet daadwerkelijk door te voeren waardoor hun financiële handel en wandel 'legaal' aan het oog onttrokken worden, is reden voor de nodige twijfels ten aanzien van de integriteit van de betrokkenen: belangenverstrengeling en corruptie worden zo in de hand gewerkt, zeker in het licht van campagnes die vele miljoenen kosten. In verschillende landen in de regio, maar ook elders, hebben 'illegale' campagnefinanciering en de daarmee samenhangende corruptie door bestuurders de afgelopen jaren reeds de nodige politieke kopstukken, regeringsleiders en zelfs presidenten de kop gekost.

⁹ Raad van Advies, kenmerk RvA 160-12, d.d. 30 november 2012, p. 2

4- CONCLUSIE

Transparantie bestaat nauwelijks in Aruba. Een structurele informatieverstrekking zoals voorgeschreven in artikel V.19 Staatsregeling en nader uitgewerkt in de LOB vindt niet plaats. Zowel de Arubaanse overheid als de Staten van Aruba zijn hierin nalatig gebleken en hebben hun plicht verzaakt. Burgers komen hiertegen nauwelijks in het geweer, mogelijk bij gebrek aan informatie over het beleid, de voorbereiding en de uitvoering hiervan, of wegens 'de cultuur van de angst'.

Regeringen onthouden de gemeenschap informatie over overeenkomsten in voorbereiding met belangrijke financiële gevolgen. Het gebrek aan transparantie maakt het erg makkelijk dat er al dan niet op grote schaal manipulatie van informatie plaatsvindt. Slechte situaties kunnen zo een positief jasje krijgen. In de jonge geschiedenis van Aruba is dit meermalen gebeurd met ernstige gevolgen.

Objectieve informatieverstrekking over voorgenomen of uitgevoerd regeringsbeleid ontbreekt voor een belangrijk deel. Zo vindt controle van overheidsprojecten vaak jaren na de realisatie plaats. Zeker wanneer de betrokken regering inmiddels het veld heeft geruimd kan verantwoording nauwelijks meer plaatsvinden. Zodoende blijft de gemeenschap verstoken van (tijdige) informatie hoe er met haar belastinggeld wordt omgegaan.

Op grond van de ervaringen over de afgelopen 30 jaar moet de gemeenschap de handelwijze van regeringen om het met transparantie niet zo nauw te nemen dan ook met het grootste wantrouwen bezien. Het achterhouden van informatie, bijvoorbeeld op het gebied van partijfinanciering, heeft nooit het belang van de gemeenschap gediend. In landen waar dit structureel plaatsvindt is er op grond daarvan altijd sprake (geweest) van grootschalige corruptie. Het hoeft geen verbazing te wekken indien uiteindelijk blijkt dat dit in Aruba ook het geval is (geweest).